

PREGLED STANJA HRVATSKOG GOSPODARSTVA I JAVNIH FINANCIJA - travanj 2014.

Matija Kroflin, mag.oec¹

Sažetak

Republika Hrvatska je u razdoblju 2009.-2013. zabilježila drugi najveći kumulativni pad BDP-a u EU. Veći pad od 12,3 posto ostvarila je jedino Grčka čiji je BDP kumulativno pao za 26 posto. Realni je BDP u 2013. pao za dodatnih 1 posto te je time Hrvatska i petu godinu završila u recesiji, čime je uz Grčku i dalje jedina zemlja u EU koja ni u jednom trenutku od 2009. nije ostvarila rast. EK ove godine za Hrvatsku prognozira rast od 0,5 posto, Vlada se nada stagnaciji, a najnovije prognoze MMF-a ukazuju na pad od 0,6 posto.

U periodu 2009.-2013. Hrvatska je ostvarila i najnižu prosječnu stopu zaposlenosti na razini EU od samo 52,6 posto, a u veljači 2014. registrirana stopa nezaposlenosti dosegla je 22,7 posto, odnosno razinu iz 2002. Na kraju 2013., veću stopu anketne nezaposlenosti u EU od Hrvatske su imale jedino Grčka i Španjolska.

Hrvatska je u siječnju 2014. dobila službene preporuke Vijeća EU za smanjenje deficita na 4,6 posto u 2014., a u 2015. i 2016. EU očekuje smanjenje na 3,5 i 2,7 posto BDP-a. U ožujku 2014. Vlada je provela svoj peti rebalans proračuna u manje od 2 i pol godine mandata, kojim predviđa deficit od 4,5 posto BDP-a, ali izražen prema metodologiji kojom je deficit znatno manji od deficita kojeg izračunava EK. Također, Hrvatska rebalansom nije ispunila zahtjeve EK za prilagođavanjem strukturnog deficita te se već razmišlja o novim uštedama i mogućem novom rebalansu državnog proračuna.

¹ matija@nsz.hr

BRUTO DOMAĆI PROIZVOD

- **REALNI BDP** u 2013. je pao za dodatnih 1 posto, što je već peta uzastopna godina pada. U razdoblju od **2009.-2013.** realni BDP kumulativno je pao za **12,3** posto (drugi najveći pad u EU, nakon Grčke (26 %)). **Nominalni BDP** je pao za **2,8** posto.
- **Uz Grčku, RH je jedina zemlja EU koja ni u jednom trenutku od 2009. nije izašla iz recesije.**
- Prognoze za 2014. su šarolike i one novije pokazuju pad optimizma o mogućem rastu tijekom 2014. Prve prognoze HNB-a s kraja 2013. ukazuju na rast od 0,7 posto, EK u prognozama iz veljače 2014. predviđa rast od 0,5 posto, a Ekonomski institut Zagreb stagnaciju. MMF u najnovijim prognozama iz travnja 2014. predviđa nastavak recesije i pad od 0,4 posto.
- **Vlada je još u studenom prognozirala rast od 1,3 posto, rebalansom u ožujku 2014. snizila ga je na 0,2 posto, a prema najnovijim izjavama ministra Linića Vlada i stagnaciju trenutno smatra optimističnom projekcijom.**

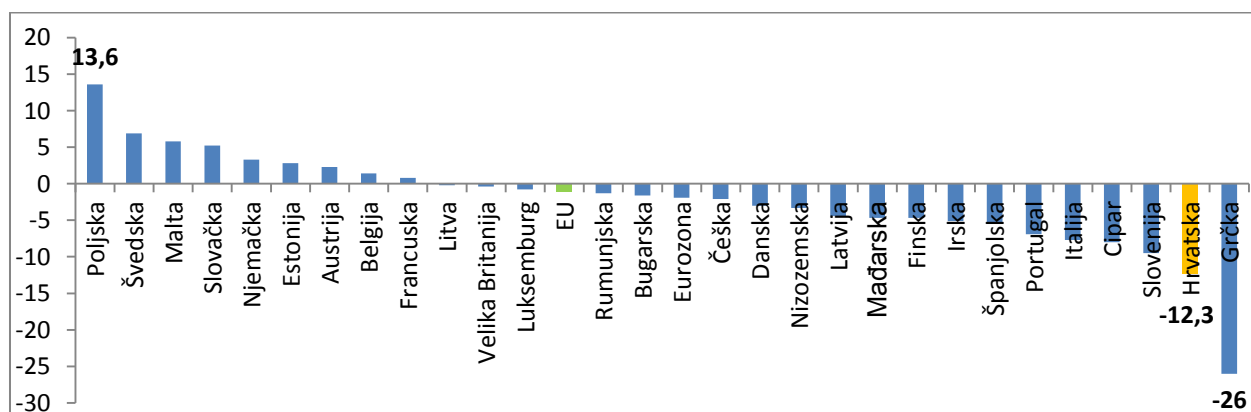
Tablica 1. Nominalne i realne vrijednosti bruto domaćeg proizvoda

GODINA	HRVATSKA			EU	EU 10
	NOMINALNI BDP (mlrd kn)	Nominalne st. rasta (%)	Realne st. rasta (%)	Realne st. rasta (%)	Realne st. rasta (%)
1	2	3	5	6	7
2009.	328,7	-4,3	-6,9	-4,3	-8,1
2010.	323,8	-0,5	-2,3	2,1	1,5
2011.	328,7	2,1	-0,2	1,6	3,7
2012.	328,6	-0,1	-1,9	-0,3	1,3
2013.	328,3	-0,1	-1,0	0,1	1,4
Kumulativno (2009.-2013.)		-2,8	-12,3	-1,1	-0,3

Izvor: DZS, Eurostat (obrada NSZVO)

- **Eu je 2013. stagnirala, dok su tranzicijske zemlje neznatno ubrzale rast u odnosu na 2012.**
- **EK u 2014. očekuje opravak** u većini europskih zemalja. **Na razini eurozone prognozira se rast od 1,2 posto, a na razini cijele EU rast od 1,5 posto.**
- **Daljnji pad se očekuje jedino u Sloveniji (-0,1%) te na Cipru (-4,8%)**

Slika1. Kumulativni pad realnog BDP-a u razdoblju 2009.-2013.

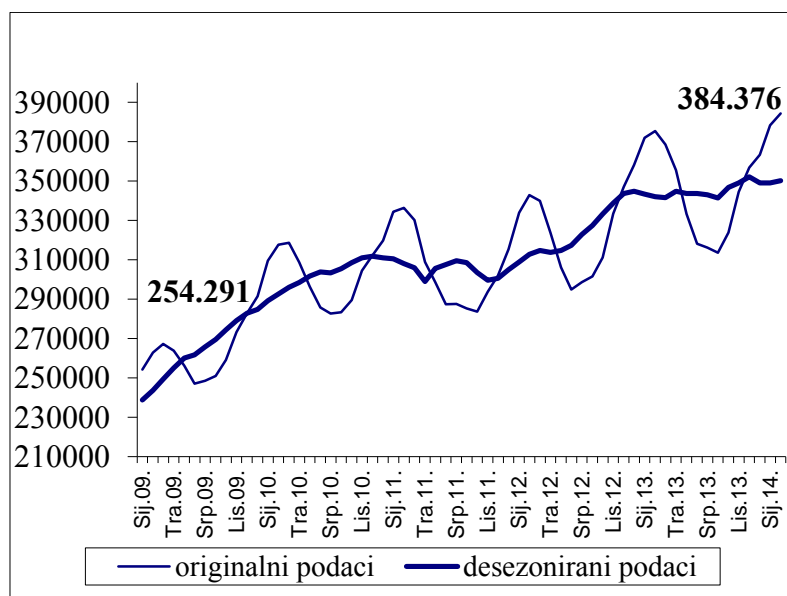
Izvor: Eurostat

INDEKSI AKTIVNOSTI

- **OBJAM INDUSTRIJSKE PROIZVODNJE** – u stalnom je padu od kraja 2008. Od početka 2009. do kraja 2013. kumulativno je pala za 18,4 posto, a u 2013. pad je iznosio 2 posto.
- **U prva dva mjeseca 2014. pokazuju se pozitivni trendovi pa je industrijska proizvodnja porasla za 1,9 posto u odnosu na prva dva mjeseca 2013.**
- **REALNI PROMET TRGOVINE NA MALO** – u 2013. realni promet trgovine na malo pao je za dodatnih 0,6 posto i time od početka 2009. do kraja 2013. ostvario kumulativni pad od 21 posto.
- **U siječnju 2014. realni promet trgovine na malo ostvario je porast od 0,1 posto u odnosu na isti mjesec prošle godine.**
- **OBJAM GRAĐEVINSKIH RADOVA** – u stalnom je padu od početka 2009. Otada do kraja 2012. obujam građevinskih radova kumulativno je pao za gotovo 50 posto, a u 2013. pad je iznosio 4,5 posto.
- **U siječnju 2014. obujam građevinskih radova zabilježio je pad od 10,9 posto u odnosu na isti mjesec 2013.**

NEZAPOSLENOST

Slika 2. Broj registriranih nezaposlenih osoba u RH (siječanj 2009. – veljača 2014.)

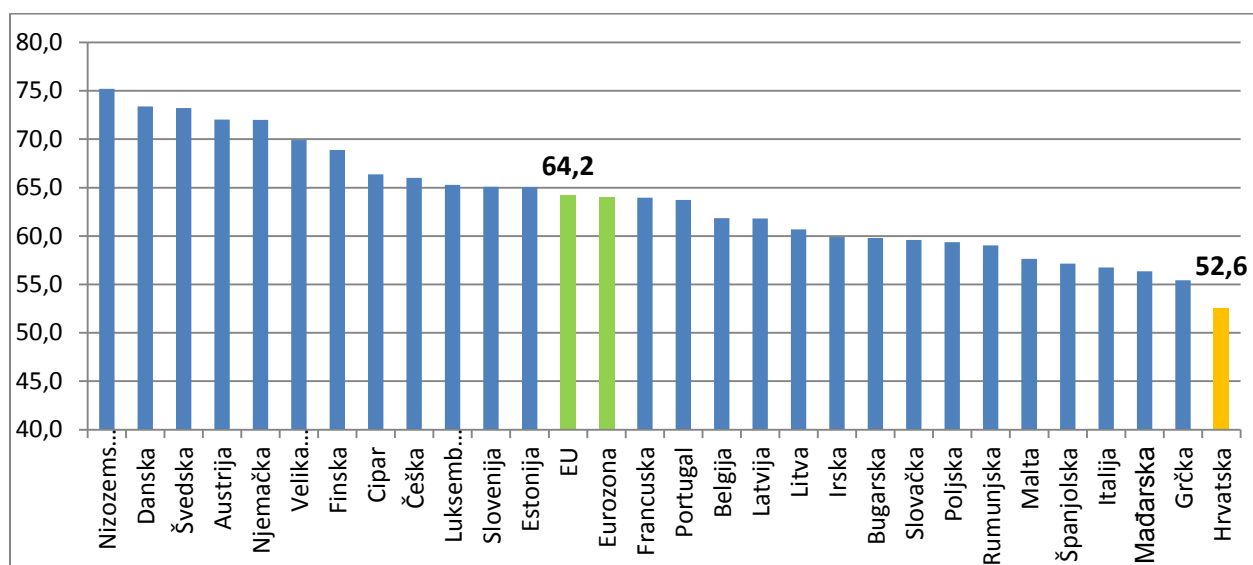

Izvor: EIZ

- **BROJ NEZAPOSLENIH** povećan je sa **254.291 osobe** u siječnju 2009. na **384.376 osoba** u veljači 2014.
- **REGISTRIRANA STOPA NEZAPOSLENOSTI** je tijekom 2008. iznosila **13,4 posto**, a u veljači 2014. dosegla je **rekordnih 22,7 posto**.
- **ANKETNA STOPA NEZAPOSLENOSTI** je u posljednjem kvartalu **2013. dosegla 17,5 posto** (EU 28 - 10,8%). Veću stopu imale su samo Španjolska i Grčka.
- **EK očekuje da će u RH nezaposlenost u 2014. biti 17,6 posto.**

- **STOPA ZAPOSLENOSTI u Hrvatskoj već je godinama među najnižima u Europi. 2008. je iznosila 57,8 posto** (samo Malta i Mađarska imale su nižu), da bi **2012. pala na 50,7 posto**, najnižu stopu u Europi.
- **U prva tri kvartala 2013. stopa zaposlenosti nastavila je padati te je prosječno iznosila 49,2 posto.**
- **Posljedično i odnos osiguranika i korisnika mirovinskog sustava smanjio se s 1,4 na kraju 2008. na 1,15 osiguranika po korisniku u veljači 2014.**

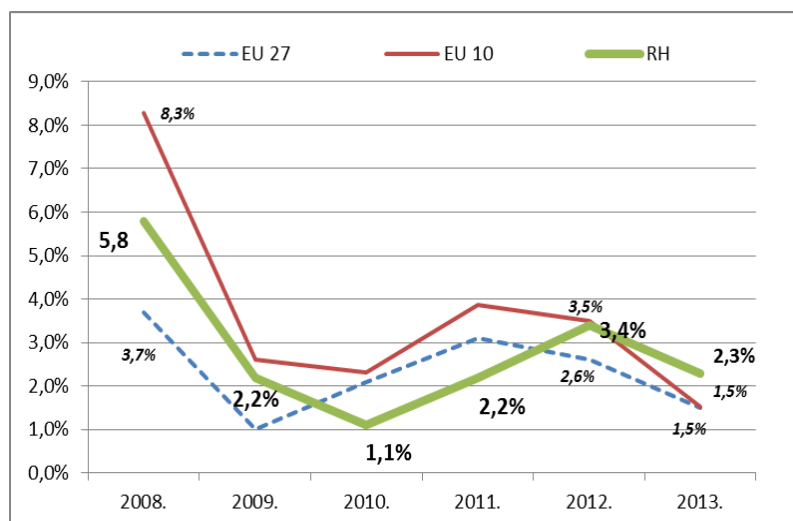
Slika 3. Prosječna stopa zaposlenosti u razdoblju 2009. – 3.kv 2013.(u %)

Izvor: Eurostat

INFLACIJA

Slika 4. Prosječne godišnje stope rasta HIPC-a (harmoniziranog indeksa potrošačkih cijena)

Izvor: Eurostat

- **UKUPNA STOPA INFLACIJE od siječnja 2009. do veljače 2014. iznosi 9,4 posto.**
- **Tijekom 2013. inflacija je u RH počela usporavati i pratiti trend EU-a.**
- **U 2013. prema međunarodno usporedivim podacima prosječna inflacija u RH iznosila je 2,3 posto. Višu stopu ostvarile su jedino Velika Britanija (2,6%), Nizozemska (2,6%), Rumunjska (3,2%) i Estonija (3,2%).**

- **Prema podacima DZS-a u siječnju 2014. inflacija je iznosila 0,1 posto, dok je u veljači 2014. opća razina cijena zabilježila pad od 0,6 posto u odnosu na isti mjesec prošle godine, odnosno prvi pad od 1996. godine od kada DZS kontinuirano objavljuje podatke.**
- **Na razini Euope u veljači 2014. pad cijena ostvarile su još Bugarska (-2,1%), Cipar (-1,3%), Grčka (-0,9%), Slovačka (-0,1%) i Portugal (-0,1%).**

MEĐUNARODNA RAZMJENA I INOZEMNA ZADUŽENOST

- **SALDO TEKUĆEG RAČUNA PLATNE BILANCE u 2012. je bio uravnotežen, a 2013. u plusu za 1,3% BDP-a. Uvoz roba i usluga smanjen je sa 42,8 posto BDP-a u 2012. na 41,9 posto u 2013. Izvoz je pak smanjen sa 43,7 % BDP-a u 2012. na 43,2 posto u 2013.**
- **INOZEMNI DUG se u 2012. blago smanjio u odnosu na 2011. na 102,3 % BDP-a. U 2013. ponovno je porastao i dosegno rekordnu razinu od 105,3 posto BDP-a.**
- **MEĐUNARODNE PRIČUVE u 2013. su povećane za 14,9 posto u odnosu na 2012. te su na kraju godine iznosile 12,9 mlrd eura.**

JAVNE FINACIJE

Varijabla	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Deficit proračuna opće države (u % BDP-a) - Eurostat	5,7	6,4	7,8	5,0	6,0	5,4
Deficit proračuna opće države (u % BDP-a) - podaci Vlade	3,1	4,3	4,5	3,5	5,5	4,5
Javni dug (u % BDP-a)- Eurostat	35,7	44,9	51,6	55,5	66,7	67,4
Javni dug (u % BDP-a) - podaci Vlade	35,8	42,2	47,2	53,7	58,1	62,0

Izvor: MFIN, EK, HNB

ZAHTJEVI EUROPSKE KOMISIJE

- *Ulaskom u EU Hrvatska je ušla u Europski semestar, mehanizam koordinacije i nadzora nad ekonomskim politikama zemalja EU. S obzirom na premašaj granice deficita od 3 posto BDP-a, Hrvatska je unutar navedenog mehanizma ušla u Proceduru prekomjernog deficita čiji je cilj kroz tri ili više godina smanjiti proračunski deficit opće države ispod 3 posto.*
- *Prema ESA metodologiji kojom se služi EK, od RH je u 2012. veći deficit imalo samo 6 EU zemalja, a 2013. se situacija nije mnogo promijenila.*
- **21. siječnja 2014. Hrvatska je dobila i službene preporuke Vijeća EU da smanji deficit u 2014. na 4,6 posto BDP-a, u 2015. na 3,5 posto, a u 2016. na 2,7 posto BDP-a. Deficit se pritom izražava ESA metodologijom, a uz njegovo apsolutno smanjivanje u 2014. EK zahtijeva i smanjenje strukturnog deficita (deficita iz kojeg su isključeni ciklički efekti i jednokratne i privremene mjere) od 2,3 posto BDP-a.**

STANJE I PROGNOZE

- **JAVNI DUG je prema prvim, nedavno objavljenim podacima HNB-a (prema ESA metodologiji) u 2013. dosegno razinu od 66,7 posto BDP-a i u odnosu na 2012. povećan je za 11,2 posto BDP-a.**
- **DEFICIT je prema podacima EK u 2013. iznosio 6% BDP-a, a bez obzira na preporuke unutar Procedure prekomjernog deficita, EK planira da će u 2014. hrvatski deficit iznositi 5,4 posto.**

REBALANS

- *Upotrebom različitih metodologija u prikazivanju proračunskih kretanja Vlada zbunjuje javnost i prikriva stvaran opseg traženih ušteda od strane EK.*
- **U ožujku 2014. Vlada je provela 5. rebalans u svojem mandatu, što govori o neadekvatnom planiranju proračuna.**
Prema nacionalnoj metodologiji (prema kojoj je deficit niži nego prema ESA metodologiji kojom se služi Europa) Vlada je rebalansom svela proračunski deficit na 4,5 posto BDP-a uz strukturnu prilagodbu od 1,9 posto BDP-a. Pritom se kao strukturno poboljšanje uzima i izdvajanje sredstva osiguranika s beneficiranim radnim stažem iako nije sigurno ima li EK isto mišljenje o takvoj mjeri.
- *Čak i ako se Vladino planiranje iz rebalansa pokaže relativno točno i ako izdvajanje sredstava bude prihvaćeno kao strukturna prilagodba, RH svejedno nije zadovoljila preporuke EK pa se u Ministarstvu financija već razmišlja o mogućem novom rebalansu državnog proračuna.*